

Дроботов С.А., Масяйкін Г.І., Павлов Д.М.; за заг. ред. Дроботова С.А. Київ: Інститут УДО України Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2022. 196 с.

3. Про оперативно-розшукову діяльність: закон України від 18.02.1992 № 2135-XII із змін. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 25.04.2024).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України: закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення 25.04.2024).

5. Албул С.В. Правоохоронна діяльність оперативних підрозділів Національної поліції України: до питання новелізації правового забезпечення. Байов В.О., Албул С.В. *Права людини в епоху цифрових трансформацій: матеріали XII Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Київ, 25 лют. 2022 р., Національний авіаційний університет). Том 1. Тернопіль: Вектор, 2022. С. 281–283.

УДК 342.721:343.43(043.2)

Євченко А.О., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Гольдберг Н.О., к.ю.н.

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА ОСОБИ НА СВОБОДУ ТА ОСОБИСТУ НЕДОТОРКАНІСТЬ ПРИ ЗАТРИМАННІ ОСОБИ ЗА ПІДОЗРОЮ У ВЧИНЕННІ КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ

Конституція України регламентує: «Кожна людина має право на свободу та особисту недоторканність» (стаття 29) [1]. Варто зауважити, що право особи на свободу та особисту недоторканність закріплене не лише в Основному Законі України, але і в актах міжнародного характеру: стаття 9 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 р. [2], ст. 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. [3], також в нормативно-правових актах національного законодавства – стаття 12 Кримінального процесуального кодексу України тощо [4].

Свобода й недоторканність є багатограними правовими категоріями. Право на свободу та особисту недоторканність є особисте суб'єктивне право людини, яке гарантує йому свободу від протиправних посягань на життя, здоров'я, індивідуальну безпеку з боку кого б то не було, не допускає незаконних і безпідставних дій посадових осіб державних органів і громадських організацій щодо особистої недоторканності при виконанні ними своїх обов'язків і надає можливість відновлення порушеного права. Однак, посилаючись на тлумачення Конституційного суду України слід зазначити, що дане право не є абсолютним і може бути

обмежене, але тільки на підставах та в порядку, які чітко визначені в законі. Стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод чітко регламентує випадки обмеження права особи шляхом застосування дій примусового характеру відповідними органами. Зокрема, до таких обмежень слід віднести: законне ув'язнення людини після її засудження, затримання людини за невиконання законного рішення суду, законне затримання людей для запобігання розповсюдженню інфекційних захворювань та інші випадки [3].

Посилаючись на ч. 2 ст. 12 КПК України: «Кожен, кого затримано через підозру або обвинувачення у вчиненні кримінального правопорушення або інакше позбавлено свободи, повинен бути в найкоротший строк доставлений до слідчого судді для вирішення питання про законність та обґрунтованість його затримання, іншого позбавлення свободи та подальшого тримання». Затримана особа негайно звільняється, якщо протягом сімдесяти двох годин з моменту затримання їй не вручено вмотивованого рішення суду про тримання під вартою. Тобто національне законодавство чітко встановлює часовий термін для перевірки обґрунтованості затримання – 72 години [4].

Затримані особи мають власні права, які нормативно закріплені в національному законодавстві України, зокрема це: бути чітко і своєчасно повідомленим про свої права, на першу вимогу мати захисника і побачення з ним до першого допиту з дотриманням умов, що забезпечують конфіденційність спілкування; вимагати перевірки обґрунтованості затримання, разі затримання або застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою – на негайне повідомлення членів сім'ї тощо (ст. 42 КПК України) [5].

Захищеність прав і свобод особистості, в тому числі й права на свободу й особисту недоторканність – це безперервний стан, оскільки існує, реалізується та забезпечується шляхом запобігання порушенню права на особисту недоторканність постійно (охорона права). Захист же права передбачає відновлення права, тобто здійснюється вже після порушення права, посягання на нього. Складовими частинами структури гарантій забезпечення права на свободу й особисту недоторканність у кримінальному провадженні України є: безпосередньо наявність права на свободу й особисту недоторканність; процесуальна форма самого кримінального провадження, а також процесуальні санкції, які застосовуються в разі порушення чи невиконання обов'язків органу, який здійснює кримінальне провадження, щодо наявного порядку арешту, тримання під вартою та затримання осіб, підозрюваних у вчиненні злочину [6].

Таким чином, підсумовуючи, право на свободу та особисту недоторканність - особисте право людини, що законодавчо регламентоване на міжнародному рівні. Будь-яке позбавлення волі має не

тільки здійснюватись відповідно до основних процесуальних норм національного законодавства, а й відповідати меті міжнародних стандартів, тобто захищати людину від свавілля влади. Забезпечення даного права відбувається за рахунок його нормативної регламентації та усвідомленості особи про свої права, також за системи процесуальних санкцій.

Література

1. Конституція України: від 28.06.1996 № 254к/96-ВР: станом на 1 січ. 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 27.04.2024).
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права: Міжнародний документ від 16.12.1966. Веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text (дата звернення: 27.04.2024).
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини): Міжнародний документ, Протокол від 04.11.1950. Веб-портал Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text (дата звернення: 27.04.2024).
4. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон, Кодекс від 13.04.2012 № 4651-VI. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88. Веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 27.04.2024).
5. Герасимчук Є.Г., Кравчук І.І. Забезпечення права особи на свободу та особисту недоторканність у кримінальному провадженні. *Юридичний науковий електронний журнал*. Вип. № 10. 2021. С. 500-503.
6. Побережник А.О. Проблемні питання визначення системи та структури гарантій забезпечення права на свободу та особисту недоторканність в кримінальному провадженні. *Право і суспільство*. 2015. № 4 (частина 2). С. 198–205.

УДК 340.12.342.7.001.36(043.2)

Колонська В.М., здобувач вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Гольдберг Н.О., к.ю.н.

СЛІДИ РУК І НІГ У КРИМІНАЛІСТИЦІ

Сліди рук і ніг людини є одним з найпоширеніших видів речових доказів, які використовуються у криміналістиці. Їх можна знайти на місці злочину, на знаряддях злочину та на тілах жертв і злочинців. Вивчення і дослідження цих слідів може допомогти слідчим ідентифікувати злочинців, зв'язати їх зі злочином і реконструювати події, які відбулися. Трасологія – це галузь криміналістичної техніки, яка вивчає матеріально-